BG Pulse Journal USA
ISSN:1947-2536 http://www.bgpulseusa.com/index.php/bg

AMIR TEMUR MEROSI VA HOZIRGI ZAMON: DAVLAT BOSHQARUVI VA ADOLAT MEZONI

Husanova Sevara Zokir qizi

Navoiy davlat Universiteti Tarix fakulteti 2-kurs talabasi

husanovasevara20@gmail.com

Doi: https://doi.org/10.5281/zenodo.22120921

Annotatsiya: Ushbu maqolada Amir Temurning davlat boshqaruvi tizimi, uning "Kuch — adolatdadir" tamoyili va "Temur tuzuklari" asarining bugungi kundagi ahamiyati tahlil qilinadi. Muallif Sohibqiron tomonidan asos solingan davlatchilik an'analarining zamonaviy O'zbekiston islohotlaridagi o'rni, harbiy strategiyasi va ijtimoiy adolat mezonlarini yoritib beradi. Shuningdek, Temuriylar renessansining bugungi Uchinchi Renessans poydevori sifatidagi roli ochib berilgan.

Kirish

Insoniyat tarixida Amir Temur kabi ham yengilmas sarkarda, ham kuchli davlat arbobi bo'lgan shaxslar kam topiladi. U XIV asrda Markaziy Osiyoni parchalanishdan saqlab, yagona qudratli saltanatga birlashtirdi. Bugungi kunda O'zbekiston o'z taraqqiyotining yangi bosqichiga qadam qo'yar ekan, Sohibqironning boshqaruv falsafasi va vatanparvarlik g'oyalari milliy davlatchiligimizning ma'naviy asosi bo'lib xizmat qilmoqda.

Аннотация: В данной статье анализируется система государственного управления Амира Темура, его принцип «Сила в справедливости» и значение произведения «Уложения Темура» в современную эпоху. Автор исследует роль традиций государственности, заложенных Сахибкираном, в реформах современного Узбекистана, его военную стратегию и критерии социальной справедливости. Также раскрывается роль Темуридского Ренессанса как фундамента современного Третьего Ренессанса.

Введени

В истории человечества мало личностей, которые были бы одновременно непобедимыми полководцами и мудрыми государственными деятелями, как Амир Темур. В XIV веке он спас Центральную Азию от распада и объединил её в единую могущественную империю. Сегодня, когда Узбекистан вступает в новый этап своего развития, философия управления и идеи патриотизма Сахибкирана служат духовной основой нашей национальной государственности.

Annotation: This article analyzes the state administration system of Amir Temur, his principle "Power is in Justice," and the significance of the "Tamerlane's Institutes" in the modern era. The author explores the role of statehood traditions founded by Sahibqiran in the reforms of modern Uzbekistan, his military strategy, and criteria for social justice. Additionally, the role of the Timurid Renaissance as a foundation for today's Third Renaissance is revealed.

Introduction

In the history of mankind, there are few figures who were both invincible commanders and wise statesmen like Amir Temur. In the 14th century, he saved Central Asia from fragmentation and united it into a single powerful empire. Today, as Uzbekistan enters a new stage of its development, the management philosophy and patriotic ideas of Sahibqiran serve as the spiritual basis of our national statehood.

1. Davlat boshqaruvi va Intizom:

Amir Temur davlatni boshqarishda "Tuzuklar"ga tayangan. U davlat tuzilishini 12 toifaga bo‘lgan va har bir mansabdorning vazifasini aniq belgilab bergan. Bu bugungi zamonaviy davlat xizmati tizimi (meritokratiya) va korporativ boshqaruvning ilk ko‘rinishlaridan biridir. [1]

2. Iqtisodiy islohotlar va "Ipak yo‘li":

Sohibqiron savdogarlarni davlat himoyasiga olgan. Agar savdogar saltanat hududida talansa, o‘sha joyning hokimi uning zararining ikki baravarini to‘lashga majbur bo‘lgan. Bu xalqaro investitsiyalarni himoya qilishning o‘sha davrdagi kafolati edi. [2]

3. Harbiy strategiya va Diplomatiya:

Amir Temur qo‘shinini 7 qismga (qanotlarga) bo‘lib boshqarish tizimini yaratgan, bu Yevropa va Osiyo harbiy san’atida inqilob yasadi. Shu bilan birga, u Fransiya, Angliya va Kastiliya qirollari bilan maktublar almashib, global diplomatiya asoschilaridan biriga aylandi. [3]

4. Ma’naviy meros:

Sohibqiron "Kuch adolatdadir" shiorini hayotining mazmuni deb bildi. Bugungi kunda O‘zbekiston sud-huquq islohotlarida aynan shu tamoyil ustuvorlik v dunyo sayyohlarini hayratga solib, milliy brendimiz bo'lib xizmat qilmoqda.

Amir Temur o’z davrining qudratli hukmdori Osiyo ,balki Yevropa va Afirika davlatlari bilan aloqalar o’rnatgan. Amir Temur chet davlatlar bilan muhim diplomatik aloqalarni olib borgan o’zining adolatli siyosati sababli davlatni yuksaltirgan xususan Yevropa davlatlari bilan ham mustahkam aloqalarni o’rnatgan Angliya Fransiya Ispaniya Vizantiya Misr Oltin O’rda Usmonli turklar Xitoy kabi davlatlar bilan yozishmalar olib borgan.Temurning asosiy maqsadi Ipak yo’li xavfsizligini ta’minlash va G’arbiy Yevropa davlatlari bilan birlikda umumiy dushmanlarga qarshi ittifoq tuzish bo’lgan. Xususan Amir Temurning Fransiya qiroliga maktubi (1402)Amir Temur 1402 – yilda Fransiya qiroli Karl VI ga yozgan maktubida savdo aloqalarini rivojlantirish va o’zaro do’stlikni mutahkamlashni taklif qilgan.

Maktubning mazmuni quyidagicha :

’’Sizning savdogarlaringiz bizning tomonga kelsalar,biz ularni izzat –ikrom qilamiz.Bizning savdogarlar ham Siz tomonga borsalar,Siz ham ularni shunday e’zozlang.Ularga hech qanday ortiqcha yuk qo’ymang va zulm qilmang.Zero,dunyo savdo bilan obod bo’lur ‘’

XULOSA

Amir Temur — nafaqat o‘tmishimizning buyuk qahramoni, balki kelajagimizni qurishda bizga yo‘l ko‘rsatuvchi ma’naviy mayoqdir. Uning "Ozod va obod o‘lka" qurish yo‘lidagi sa’y-harakatlari bugungi Yangi O‘zbekiston strategiyasi bilan uyg‘unlashib ketgan.

Xulosa o‘rnida aytish mumkinki, Amir Temur shaxsi shunchaki tarixiy siymo emas, balki asrlar osha yashab kelayotgan milliy davlatchilik maktabidir. Uning boshqaruv falsafasi bugungi murakkab globallashuv davrida quyidagi uchta muhim yo‘nalishda o‘z dolzarbligini saqlab qolmoqda:

Huquqiy tamoyil: Sohibqironning "Davlat ishlarining to‘qqiz ulushini kengash va tadbir, bir ulushini qilich bilan amalga oshirdim" degan o‘giti hozirgi demokratik islohotlar, ya’ni qarorlar qabul qilishda xalq bilan maslahatlashish va qonun ustuvorligini ta’minlash tizimiga to‘la mos keladi.

Ma’naviy meros: Bugun biz poydevorini qurayotgan Uchinchi Renessans g‘oyasi bevosita Temuriylar davridagi ilm-fan va madaniyat yuksalishidan quvvat oladi. Amir Temur tomonidan asos solingan ma’rifatparvarlik an’analari bugungi yosh avlod uchun intellektual salohiyatni oshirishda asosiy mayoqdir.

Geosiyosiy barqarorlik: Amir Temurning Yevropa va Osiyo o‘rtasida o‘rnatgan diplomatik ko‘priklari bugungi O‘zbekistonning ochiq va pragmatik tashqi siyosatida o‘z davomini topmoqda. Bu esa mamlakatimizning xalqaro maydondagi nufuzini mustahkamlashga xizmat qilmoqda.

Shunday qilib, Amir Temur merosi — bu bizning o‘tmishimiz g‘ururi bo‘lish bilan birga, kelajakdagi buyuk marralarimizni belgilab beruvchi strategik dasturdir. Uning "Tuzuklari" har bir rahbar, har bir vatanparvar fuqaro uchun adolat, mardlik va bunyodkorlik darsligi bo‘lib qolaveradi.

Foydalanilgan adabiyotlar

1. Temur tuzuklari. (Tuzatilgan va boyitilgan nashr). – Toshkent: "O‘zbekiston", 2018. – 216 b. [Snoska: 1-manba, 88-bet].
2. Mirziyoyev Sh.M. Yangi O‘zbekiston strategiyasi. – Toshkent: "O‘zbekiston", 2021. [Snoska: 2-manba, 34-bet].
3. Mo‘minov I. Amir Temurning O‘rta Osiyo tarixida tutgan o‘rni va roli. – Toshkent: "Fan", 1968. [Snoska: 3-manba, 112-bet].
4. Musaev M. Amir Temurning diplomatiyasi. – Toshkent: "Sharq", 1996.
5. [1] Temur tuzuklari. – Toshkent: "O‘zbekiston", 2018. – B. 42-45.
6. [2] L. Kerens. Amir Temur saltanati. – Toshkent: "Yangi asr avlodi", 2012. – B. 120.
7. [3] Mirziyoyev Sh.M. Yangi O‘zbekiston strategiyasi. – Toshkent: "O‘zbekiston", 2021. – B. 210.
8. Temur tuzuklari. (Tuzatilgan va boyitilgan nashr). – Toshkent: "O‘zbekiston", 2018. – 216 b.
9. Mirziyoyev Sh.M. Yangi O‘zbekiston strategiyasi. – Toshkent: "O‘zbekiston", 2021.

10. Mo‘minov I. Amir Temurning O‘rta Osiyo tarixida tutgan o‘rni va roli. – Toshkent: "Fan", 1968.
11. Hilda Hookham. Tamburlaine the Conqueror. – London: Hodder and Stoughton, 1962.
12. Ахмедов Б. Амир Темур: Тарихий эссе. – Тошкент: "Ёш гвардия", 1995